

BULETINI I INSTITUTIT TË SHËNDETIT PUBLIK

Institute of public health bulletin
2 - 2011

INSTITUTI I SHËNDETIT PUBLIK

Prof. Dr. Enver ROSHI	Drejtor
Silva BINO	Shefe e Dep.te semundjeve infektive
Eduard KAKARRIQI	Shef i Dep.Epidemiologjise se semundjeve kronike
Arben LUZATI	Shef i Dep.Mjedisit dhe shendetit
Besa BUDO	Shefe e Dep. te botimeve
Gledjona TOLA	Koordinator e buletinit

Realizimi per botim: Genç MUSA

- 1998 (2001) *Comprehensive Assessment of Health Risk Factors in Albania*
- 1998 (2001) *Health Survey in Albania*
- 1998 (2001) *Health Survey in Albania: Results of the Survey in Vlorë No. 100*
- 1998 (2001) *Health Survey in Albania: Results of the Survey in Vlorë No. 101*
- 1998 (2001) *Health Survey in Albania: Results of the Survey in Vlorë No. 102*
- 1998 (2001) *Health Survey in Albania: Results of the Survey in Vlorë No. 103*
- 1998 (2001) *Health Survey in Albania: Results of the Survey in Vlorë No. 104*
- 1998 (2001) *Health Survey in Albania: Results of the Survey in Vlorë No. 105*

RAPORTI PËRFUNDIMTAR

STUDIMI PËR VLERËSIMIN E NJOHURIVE, QËNDRIMEVE
 DHE PRAKTIKAVE TË PUNONJËSVE TË KUJDESIT SHËNDETËSOR
 PARËSOR (PKSHP) LIDHUR ME USHQYERJEN
 DHE ANEMINË 5

RAPORTI PËRFUNDIMTAR

STUDIMI PËR VLERËSIMIN E NJOHURIVE, QËNDRIMEVE DHE PRAKTIKAVE TË PUNONJËSVE TË KUJDESIT SHËNDETËSOR PARËSOR (PKSHP) LIDHUR ME USHQYERJEN DHE ANEMINË

VIJON NGA NUMRI I KALUAR

<i>Çfarë pengesash keni në trajtimin e anemisë?</i>		
	Numri	Përqindja
Mungesa e shtesave (suplementeve) në qendrën shëndetësore	11	18,3
Mungesa e shtesave (suplementeve) në farmaci	2	3.3
Mungesa e trajnimit profesional	6	10.0
Mungesa e njohurive	3	5.0
Mungesa e materialeve	26	43,3
Pranimi i shtesave nga pacientët	5	8.3
Financa të limituara	7	11,7
Mungesa e aparaturave për të monitoruar nivelet e anemisë	36	60.0
Asnjë pengesë	10	17.2
Neglizhenca e pacientit	2	3.4

Personeli shëndetësor po ashtu rendit një sërë pengesash lidhur me edukimin e popullatës mbi aneminë. Mungojnë materialet edukuese (përkatësisht këtë e pohojnë 47% e mjekëve dhe 49% e infermierëve), gratë kanë një nivel edukimi që lë për të dëshiruar dhe si i tillë angazhimi dhe vlerësimi i problematikës nga ana e tyre është i vështirë (përkatësisht këtë e pohojnë 45% e mjekëve dhe 33% e infermierëve).

Kësaj të fundit i bashkangjitet dhe fakti që gratë veprojnë sipas traditës (32% e mjekëve dhe 22% e infermierëve). Tetë përqind e mjekëve kundrejt 5% të infermierëve, pohojnë se nuk kanë kohë për të folur me pacientët. Shtatëmbëdhjetë përqind e infermierëve deklarojnë se i'u mungojnë njohuritë për të edukuar popullatën mbi aneminë.

	Mjekë		Infermiere	
	Numri	Përqindja	Numri	Përqindja
Mungesa e njohurive	3	5,0	40	16,5
Çështje kulturore/traditash	19	31,7	53	21,8
Mungesa e materialeve edukuese	28	46,7	119	49,0
Mungesa e kohës për të folur me pacientët	5	8,3	11	4,5
Niveli i edukimit të grave	27	45,0	81	33,3
Asnjë pengesë	9	15,0	34	14,0
Arsye ekonomike	1	1,7	3	1,2
Nuk kemi ambiente ku të bisedojmë me nënat	0	0,0	2	0,8
Gratë nuk vijnë në QSh, nuk interesohen	0	0,0	5	2,1

Të pyetur se "Cilat besoni se janë shkaqet e anemisë", në shumicën e rasteve personeli mjekësor beson se është kequshqyerja (përkatësisht 95% e mjekëve dhe 93% e infermierëve), pasuar nga gjakderdhja e zgjatur (përkatësisht 82% e mjekëve dhe 58% e infermierëve) dhe shtazania (përkatësisht 42% e mjekëve dhe 38% e

infermierëve). Tridhjetë e dy përqind e mjekëve dhe 20% e infermierëve besojnë si shkak të anemisë një gjendje të trashëguar. Në përqindje te vogla, personeli mjekësor akuzon si shkaktarë të anemisë mungesën e hekurit dhe acidit folik dhe parazitozat apo sëmundje të ndryshme të traktit digjestiv.

Cilat besoni se janë shkaqet e anemisë?	Mjekë		Infermiere	
	Numri	Përqindja	Numri	Përqindja
Shtatzania	25	41,7	93	38,4
Kequshqyerja	57	95	226	93
Gjakderdhja e zgjatur	49	81,7	140	57,6
Gjendje e trashëguar	19	31,6	49	20,2
Parazitizat apo sëmundje të ndryshme të traktit digjektiv	3	5	14	5,7
Mungesa e hekurit dhe acidit folik	4	6,7	12	4,9

Lidhur me pyetjen se në cilat raste do të kontrollonit për anemi, në përqindjen më të lartë mjekët dhe infermierët përmendin Dobësi/Këputje/Lodhje e shpejtë (respektivisht 91% e mjekëve dhe 94% e

infermiereve), uljen e oreksit (53% e mjekëve dhe 49% e infermiereve) dhe shtatzaninë (41% e mjekëve dhe 30% e infermiereve) (të dhënat nuk janë paraqitur me tabelë).

Në cilat raste do të kontrollonit për anemi?	Mjekë		Infermiere	
	Numri	Përqindja	Numri	Përqindja
2-3 shenja	31	51,7	137	56,4
4-5 shenja	10	16,7	32	13,2

Në mënyrë të përmbledhur mund të themi se, 52% e mjekëve dhe 56% e infermiereve përmendin dy deri në tre situata në të cilat do të kontrollonin për anemi dhe vetëm 17% e mjekëve dhe 13% e infermiereve përmendin katër deri në pesë situata në të cilat do të kontrollonin për anemi. Për të parandaluar aneminë, ka gjendje të veçanta kur nuk mjafton vetëm

dieta e pasur me hekur apo mikroelementë të tjerë, ndaj punonjësit e kujdesit shëndetësor parësor u pyetën "Kujti i jepni preparate të hekurit për të parandaluar aneminë" dhe përqindjet më të larta të përgjigjeve tregojnë se për të parandaluar aneminë, e japin tek gruaja shtatzanë (77% e mjekëve) tek fëmijët (38%) dhe më pak tek gratë jo shtatzanë (28%).

<i>A jepni preparate të hekurit për të parandaluar aneminë</i>	Mjekë	
	Numri	Përqindja
Tek femijët	22	36,7
Tek gratë jo shtatzanë	17	28,3
Tek gratë shtatzanë	46	76,7

Ndërsa për të trajtuar aneminë personeli shëndetësor raporton se i jep mjekim me preparate hekuri "Vetëm atyre që janë klinikisht

të diagnostikuar me anemi" në 87% të rasteve dhe "Grave shtatzanë" në 58% të rasteve, pavarësisht se ka një protkoll për gruan shtatzanë.

<i>Kujt i jepni receta për preparate hekuri?</i>	Mjekë	
	Numri	Përqindja
Grave jo-shtatzanë nga 15-49 vjeç	5	8,3
Grave shtatzanë	35	58,3
Fëmijëve nën 5 vjeç	4	6,7
Vetëm atyre që janë klinikisht të diagnostikuar me anemi	52	86,7

Marrja e duhur e mikroelementeve nga femrat ka përfitime të rëndësishme për nënën dhe fëmijën. Shtesa e hekurit marrë nga femrat gjatë shtatzënisë mbron nënën dhe fëmijën nga anemia. Përlllogaritet se një e pesta e vdekshmërisë perinatale dhe një e

dhjeta e vdekshmërisë së nënave mund të jenë rrjedhojë e anemisë nga mungesa e hekurit (WHO, 2004, 2009). Anemia shoqërohet me rrezik më të madh për lindje të parakohshme dhe peshë të ulët të fëmijës në lindje.

<i>Sa gjatë do e jepnit me recetë marrjen e hekurit për nje grua shtatzanë?</i>	Mjekë	
	Numri	Përqindja
Gjatë gjithë shtatzanisë	5	8,5
1 muaj	9	15,3
2 muaj	6	6,8
3 muaj	19	32,2
4 muaj	0	0
5-6 muaj	1	1,7
Derisa analizat të tregojnë se pacienti nuk është më anemik	18	30,5
Prej fillimit të 3 mujorit të dytë deri në fund të tremujorit të tretë	7	11,9
Nuk e di	1	1,7
Gjatë gjithë shtatzanisë	1	1,7

Sic shihet nga tabela, vetëm 12% e mjekëve japin përgjigje të saktë lidhur me pyetjen “*Sa gjatë do e jepnit me recetë marrjen e hekurit për nje grua shtatzanë*”, pra pohojnë se do ta japin hekurin prej fillimit të 3 mujorit të dytë deri në fund të tremujorit të tretë. Ndërkohë 31% thonë se do të japin tablet

hekurit derisa analizat të tregojnë se pacienti nuk është më anemik. Në këtë rubrikë, personeli shëndetësor u pyet se sa vizita duhet të bëjë gruaja gjatë shtatzanisë (kujdesi antenatal) dhe mediana e përgjigjeve ishte “katër vizita”, si nga personeli mjek ashtu dhe ai infermier (te dhënat nuk paraqiten në tabelë).

Kur vizitat para lindjes tregojnë për një komplikacion të mundshëm tek gratë shtatzanë, ato i referohen në 68% spitalit të qarkut dhe në 31% konsultorit të gruas.

<i>Kur vizitat para lindjes tregojnë për një komplikacion të mundshëm, ku i referoni gratë shtatzanë? (Pyetja 78)</i>	Mjekë	
	Numri	Përqindja
Spitali i qarkut	40	67,8
Konsultori i gruas	18	30,5
Spitali i Tiranës	0	0

Mjekët, në praktikën e tyre të përditshme, për të përshkruar dozën dhe kohëzgjatjen e marrjes së hekurit tek pacientët anemikë i referohen në përqindjen më të lartë protokolleve të ISKSH, njohurive të marra në shkollë, apo bazuar në eksperiencën e tyre. Nuk mungojnë rastet, kur

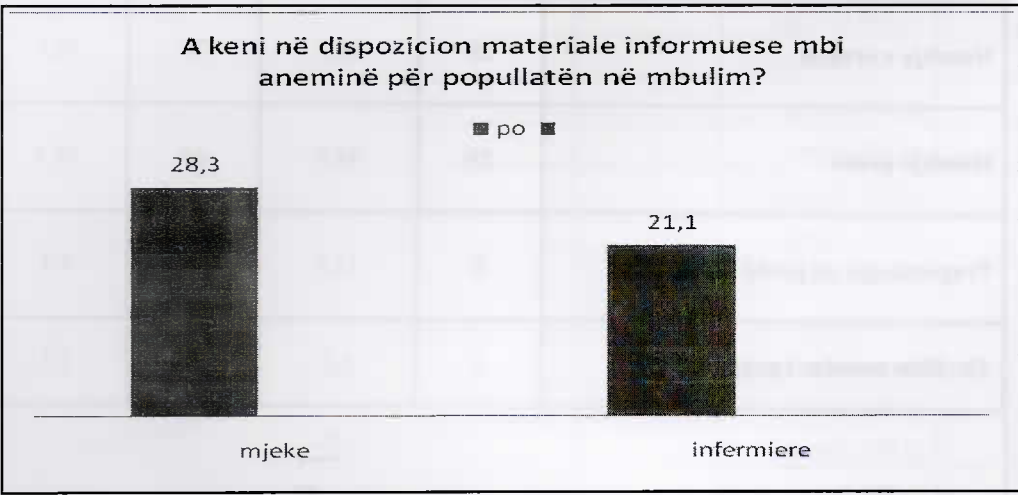
personeli mjekësor deklaron se nuk kanë protokolle mjekimi mbi të cilat ata mund të mbështeten. Një përqindje shumë e vogël (5%) përmend si burim informacioni fletëpalosjet apo materialet e shpërndara gjatë seminareve të trajnimit.

PROTOKOLLI			
	Fëmijët	Gratë jo shtatzanë	Gratë shtatzanë
ISKSH	24.1	20.6	56.9
Literatura e shkollës	17.2	8.6	10.3
Nuk kemi protokolle	13.7	6.8	5.1
Seminare, fletëpalosje	-	-	5.1
Përvoja, eksperiencën personale	-	5.1	5.1

Pacientët anemikë të cilët nuk tregojnë përmirësim edhe gjatë trajtimit referohen në 88% të rasteve nga mjeku i familjes tek specialisti në spitalin e qarkut; 12% referohen tek mjeku specialist.

Vetëm 28% e mjekëve dhe 21% e infermierëve deklarojnë se kanë në dispozicion materiale informuese mbi aneminë për popullatën në mbulim.

Bazuar ne të dhënat e kërkuara në rregjistrat e qendrave shëndetësore, u pa se numri mesatar i personave të identifikuar me anemi është shumë i vogël, pasi të dhënat nuk rregjistrohen të plota dhe pacientët që dërgohen për analizë gjaku nuk kthehen për të konsultuar përgjigjet e analizave. Bazuar po në këto rregjistra, asnjë pacient nuk është diagnostikuar me talasemi në 6 muajt e fundit.

6.7.Njohuritë, Qëndrimet dhe Praktikak e PKSHP mbi Infeksionet nga Parazitët

Si një ndër shkaktarët e anemisë akuzohen dhe Ancylostoma Duodenale dhe parazitë të tjerë. Për këtë arsye personelit shëndetësor i'u bënë një sërë pyetjes rreth njohurive, qëndrimeve dhe praktikave që ata kanë për parazitët si shkaktarë të anemisë.

	Mjekë		Infermiere	
	Numri	Përqindja	Numri	Përqindja
Kruajtje dhe acarim në pikën e takimit të lëkurës me tokën	47	78,3	174	71,6
Anemi	21	35,0	38	15,6
Dhimbje abdominale	53	88,3	169	69,5
Diarre	26	43,3	105	43,2
Humbje e oreksit	29	48,3	74	30,5
Humbje peshe	29	48,3	60	24,7
Prapambetje në peshë dhe gjatësi	8	13,3	18	7,4
Zhvillim mendor i prapambetur	3	5,0	8	3,3

Tetëdhjetë e tetë përqind e mjekëve referojnë si shenjat të infeksionit nga parazitët e zorrëve dhimbjen abdominale; 78% referojnë kruarje dhe acarim në pikën e takimit të lëkurës me tokën, 48% referojnë humbje të oreksit apo humbje në peshë, 43% referojnë diarrenë dhe vetëm 35% referojnë aneminë si shenjë të infeksioneve nga parazitët.

Personeli infermior raporton në përqindjen më të lartë (72%) si shenjë të infeksioneve nga parazitët kruarjen dhe acarimin në pikën e takimit të lëkurës me

tokën, në 70% raporton dhimbjen abdominale, 43% raporton diarrenë, 31% humbjen e oreksit dhe 25% humbjen në peshë. Vetëm 16% e personelit infermior raporton aneminë si shenjë të infeksioneve nga parazitët.

Pyetur me faktin se cilin nga grupet e pacientëve do të trajtojmë për parazitë, përqindjet më të larta të përgjigjes janë: "Të gjithë personat me test pozitiv të feceve", (82% e mjekëve), fëmijët e shkollave (17%), dhe fëmijët nën 5 vjeç (12%).

	Mjekë	
	Numri	Përqindja
Fëmijët nën 5 vjeç	7	11,7
Fëmijët e shkollave	10	16,7
Gratë jo-shtatzanë nga 15-49 vjeç	3	5,0
Gratë shtatzanë	2	3,3
Të gjithë familjes	19	32,1
Të gjithë personave me test pozitiv të feçeve	49	81,7

Bazuar në regjistrat mjekësorë, u pa se numri i personave të identifikuar si pozitivë për parazitët e zorrëve në testet e feçeve në 30 ditët e fundit, është shumë i vogël. Mjekët gjithashtu pohuan se pacientët rekomandohen për të bërë analizën e feçes për parazitë, por nuk kthehen më në qendrën shëndetësore për të marrë mjekim, apo për kontroll. Ka një "varfëri" në informacion, pasi mungojnë të dhënat e bazuara në evidencë.

6.8. Përdorimi i Materialeve Udhëzuese nga PKSHP në Praktikën e Përditshme

Pyetjes se cilin nga manualët konsulton personeli mjekësor në punën e përditshme, në përqindjet më të larta janë protokollet e ISKSH, paketa bazë e shërbimeve në kujdesin shëndetësor parësor, dhe gjysma ose më pak njohin menaxhimin e integruar të sëmundjeve të fëmijëve apo rekomandime mbi ushqimin e shëndetshëm në Shqipëri.

Personeli infermieror i konsulton shumë më pak manualët që normalisht duhet të jenë në duar të të gjithë personelit shëndetësor.

<i>Konsultoni në punën tuaj të përditshme manualët e mëposhtëm? (Pyetjet 84-93)</i>	Mjekë		Infermiere	
	Numri	Përqindja	Numri	Përqindja
Rekomandime mbi ushqimin e shëndetshëm në Shqipëri	23	38,3	82	33,7
Udhëzimi Nr. 146 (11/04/2003) për Shëndetin Riprodhues	52	86,7	108	44,4
"Paketa bazë e shërbimeve në kujdesin shëndetësor parësor"	50	83,3	99	40,7
"Menaxhimi i integruar i sëmundjeve të fëmijëve"	31	51,7	75	30,9
Rregullore e shërbimeve të shëndetit riprodhues në kujdesin shëndetësor parësor Nr.147 (11/04/2003)	37	61,7	105	43,2
Kujdesi për Gratë Shtatzanë dhe Ushqyerjen me Gji (MSH, USAID, JSI/TASC)	47	78,3	144	59,3
Lista e Barnave të Rimbursuara	60	100,0	156	64,2
Protokolli për Përdorimin e Barnave të Rimbursuara	60	100,0	151	62,1
Libri i Kodeve të ISKSH për Vizitat e Pacientëve dhe Gjendjen Shëndetësore	59	98,3	176	72,4
Të tjera (Përshkruaji)				
Formulari terapeutik	1	1,7	0	0
Nuk ka protokolle	1	1,7	0	0
Protokollet i ka vetëm mjeku	0	0	11	4,4

2. Përfundime

- Vetëm 68% e mjekëve dhe 66% e personelit infermieror u përgjigjën se ushqyerja me gji duhet filluar brenda orës së pare, menjëherë pas lindjes.
- 82% e mjekëve dhe 87% e personelit infermieror japin përgjigje të saktë se sa kohë duhet të vazhdohet ushqyerja vetem me gji (deri në gjashtë muaj).
- 85% e personelit mjekësor dhe 86% e personelit infermieror e vlerësojnë qumështin e gjirit si ushqimi ideal për foshnjat.
- Lidhur me pyetjen se përse është e rëndësishme ushqyerja me gji, 85% e mjekëve dhe 93% e infermierëve përmendin deri në tri arsye të sakta, ndërkohë që vetëm 15% e mjekëve dhe 7% e infermiereve përmendën deri në pesë arsye.
- Mbi 83% e mjekëve dhe 76% e personelit infermieror dinë, se sipas OBSH, ushqyerja plotësuese duhet të fillohet në muajin e gjashtë pas lindjes.
- Personeli infermieror rendit si pengesa në edukimin e nënave mbi ushqyerjen: nivelin e ulët të edukimit të nënave (57%), mungesën e materialeve edukuese (45%), faktin që nënat i ushqejnë fëmijët e tyre spas traditës familjare (42%), mungesën e njohurive nga ana e personelit shëndetësor (13%), mungesën e kohës për të folur me pacientët (8%), distancat e mëdha deri në qëndrën shëndetësore, çka vështirëson takimin me nënat (7%).
- Për nënat që nuk i ushqejnë dot me qumësht gjiri foshnjat 0-6 muajsh, si alternativë ushqimi 47% e mjekëve dhe 61% e infermierëve rekomandojnë qumësht bagëtie, ndërkohë kur dihet se qumështi i bagëtisë nuk rekomandohet para moshës 12 muaj.
- Rreth 50% e personelit mjekësor përdorin kurbat e rritjes në punën e tyre të përditshme, por 96% e tyre pohojnë se kurbat e rritjes përdoren për të matur gjatësinë e fëmijës.
- Në pjesën më të madhe personeli shëndetësor interesohet të ketë më shumë informacion për ushqyerjen me gji (68%), për ushqyerjen shtesë për fëmijët 6-24 muaj (58%), për ushqyerjen e gruas gjatë dhe pas shtatzanisë (55%), për ndjekjen e rritjes sipas kurbave të OBSH-së 48%, etj.
- Manuali *"Rekomandime mbi ushqimin e shëndetshëm në Shqipëri"* njihet vetëm nga 38% e personelit mjekësor.
- Mbi 50% e personelit shëndetësor njohin deri në tri shenja te anemisë.
- Të pyetur se cilat janë ekzaminimet që mund të përdoren për të nxjerrë në pah aneminë ose shkaqet që çojnë tek ajo, 95% e mjekëve përmendin se duhet matur përqëndrimi i hemoglobinës, 43% thonë se duhet matur ferritina në serum dhe 24% thonë se duhen bërë testet për parazitë.
- Pothuaj i gjithë personeli shëndetësor përmend si vështirësi në diagnostikimin e anemisë dhe kontrollin e parazitëve, mungesën e laboratorëve.
- Lidhur me edukimin e popullatës për ushqyerjen e shëndetshme dhe diagnostikimin e anemisë, personeli shëndetësor paraqet mungesën e materialeve edukuese.
- Ka mungesa të theksuara në regjistrimin e të dhënave klinike në qendrat shëndetësore.

2. Rekomandime

1. Bërja pjesë e planit kombëtar të edukimit të vazhdueshëm profesional të punonjësve të kujdesit shëndetësor parësor (KSHP) (mjekë dhe infermierë) trainimi lidhur me këshillimin për ushqyerjen dhe aneminë e fëmijëve dhe grave dhe përdorimin e kurbave të rritjes.
2. Zhvillimi, prodhimi i protokolleve për ushqyerjen plotësuese, për parandalimin, diagnostikimin dhe trajtimin e anemisë dhe i materialeve informuese dhe sqaruese për popullatën lidhur me ushqyerjen dhe aneminë (fletë-palosje). Shpërndarja e dokumenteve të mësipërme të paraprihet/shoqërohet nga trainimi përkatës i punonjësve të KSHP.
3. Paisja dhe aftësimi i nevojshëm i QSh me bazën materiale të nevojshme për kryerjen e gjakut komplet dhe feçe parazit [Standardizimi i shërbimit laboratorik në poliklinikat e specialiteteve dhe Qendrat Shëndetësore (VKM nr. 429, datë 26.07.2010)] (MSh, 2010).
4. Zbatimi i urdhërit të Ministrit të Shëndetësisë Nr. 257, datë 22/04/2010 mbi zhvillimin dhe përfshirjen në setin e indikatorëve që përdoren për monitorimin dhe vlerësimin e performancës dhe cilësisë së shërbimit të KShP të treguesve që mat aktivitetin klinik lidhur me këshillimin për një ushqyerje të shëndetshme, parandalimin, diagnostikimin dhe trajtimin e anemisë tek gratë në moshën riprodhuese (15-49 vjeç) dhe fëmijët 0-5 vjeç e 5-15 vjeç, si dhe përdorimin e kurbave të rritjes tek fëmijët.
5. Përforcimi i kapaciteteve këshilluese lidhur me ushqyerjen, parandalimin dhe trajtimin e anemisë dhe përdorimin e kurbave të rritjes të strukturave të specializuara në fushën e kujdesit për nënën dhe fëmijën: konsultori i nënës dhe fëmijës.
6. Zhvillimi i mundshëm dhe përfshirja në grupin e indikatorëve të cilësisë së shërbimit për përfitimin e bonusit (aktualisht 9 indikatorë) (MoH, 2009) edhe të treguesit të aktiviteteve të lidhura me edukimin dhe promocionin për një ushqyerje të shëndetshme të grave dhe fëmijëve dhe përdorimin e kurbave të rritjes.

3. Personat e Përfshirë në Studim

Drejtori Kombëtar

Alban YLLI, Drejtor, Instituti i Shëndetit Publik

Koordinator Kombëtar

Elizana PETRELA (ZAIMI), Zv/Drejtoreshë, Instituti i Shëndetit Publik

Stafi Teknik Këshillimor

Ehad Mersini, Programi i Ushqyerjes, Zyra e OBSH-së, Tiranë

Mariana Bukli, Programi për Shëndetësinë dhe Ushqyerjen, UNICEF

Nedime Ceka, Ministria e Shëndetësisë

Errol Como, Ministria e Shëndetësisë

Grupi i Kontrollit të Cilësisë

Bajram DEDJA, Quality Control, Institute of Public Health

Daniela NIKA, Quality Control, Institute of Public Health

Lindita MOLLA, Quality Control, Institute of Public Health

Ekipi i mbledhjes së të dhënave

Dritan Bala, Supervizor
Dritan Dushaj, Supervizor
Shpëtim Borici, Supervizor
Edlira Dajko, Supervizore
Lorenc Harshova, Intervistues
Eral Dedja, Intervistues
Albi Loci, Intervistues
Klodi Peshkatari, Intervistues

Endri Çanaku, Intervistues
Vinjola Damzi, Intervistuese
Klejdia Ismaili, Intervistuese
Dorian Dushaj, Intervistues
Edi Pashaj, Intervistues
Adem Kapxhiu, Intervistues
Genc Dervishi, Intervistues
Edjona Bici, Intervistuese
Besjan Elezaj, Intervistues
Aishe Zaimi, Intervistuese
Laureta Qerazi, Intervistuese

Pyetësi për Punonjësit e Shëndetësisë

1. DATA E INTERVISTËS:	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
2. FILLIMI E INTERVISTËS:	ORA	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	MINUTA	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3. MBARIMI E INTERVISTËS:	ORA	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	MINUTA	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

4. KODI I PHCP:

KODI INTERVISTUESIT:

6. KODI ID QENDRËS SHËNDETËSORE:

7. GJINIA (Qarko): A. Mashkull B. Femër

8. MOSHA:

9. NIVELI I SHKOLLIMIT (P.SH. DIPLOMA, INFERMIERI, MJEKËSI ETJ.).

JU LUTEM SHPJEGOHUNI:

A. Doktor Familje	B. Doktor Specialist
	C. Specifiko:
D. Infermiere	Ndihmës infermiere
F. Të tjera:	

10. SA KOHË KENI NË POZICIONIN AKTUAL (VITE)?:

11. **DOKUMENTI I MIRATIMIT I FIRMO SUR:** A. PO B. JO

(Nëqoftëse jo, mos vazhdo me intervistën)

PYETJET NË KËTË PYETËSOR NUK DUHET TË SHIHEN NGA PUNONJËSI SHËNDETËSOR, PËRVEÇ RASTEVE KUR KJO SPECIFIKOHET.

PYETJET DO TË BËHEN MË GOJË NGA INTERVISTUESI. MOS JEPNI PËRGJIGJE APO ALTERNATIVA. JU LUTEMI TË SHËNONI KUTINË/KUTITË E DUHURA NË BAZË TË PËRGJIGJES OSE SHTJELLONI NË "TË TJERA" NËSE I INTERVISTUARI JEP NJË PËRGJIGJE TJETËR.

CILAT NDIENI SE JANË PROBLEMET KRYESORE SHËNDETËSORE TË:	
12. FËMIJËVE NGA 0-1 VJEÇ?	
14. FËMIJËVE NGA 6-14 VJEÇ?	
15. GRAVE NGA 15-49 VJEÇ?	
16. GRAVE SHTATZANE?	
17. CILAT JANË ANKES AT MË TË SHPESHTA SHËNDETËSORE NGA NËNAT DHE GRATË ME TË CILAT JU NDESHENI NË PUNËN TUAJ?	
A. Probleme të aparatit respirator	B. Probleme të traktit tretës
C. Semundje infektive	D. Aksidente/trauma
E. Probleme që lidhen me mos shtimin në peshë të fëmijës	F. Probleme të praktikave të ushqyerjes
G. Probleme gjinekologjike	H. Probleme të planifikimit familjar
I. Probleme që lidhen me sëmundje malinje	J. Të tjera (specifiko)
18. A keni marrë pjesë në trajnime /seminare që lidhen me ushqyerjen gjatë dy viteve të fundit?	
A. Po	B. Jo (Shko tek pyetja 23)
19. CILAT KANË QËNË TEMATIKAT E USHQYERJES QË JANË TRAJTUAR? (TË LEXOHEN)	
A. Trajnime për ushqyerjen me gji	B. Trajnime të MISF- it klinik
C. Trajnime të MISF- it komunitar	D. Të tjera (specifiko)
20. A I ZBATONI MËSI MET E MARRA NË KËTO TRAJNIME NË PUNËN TUAJ TË PËRDITSHME?	
A. Po (Sqaroni)	
B. Jo (Sqaroni)	
21. ÇFARË PENGESASH KENI NË EDUKIMIN MBI USHQYERJEN E MAMAVE DHE FËMIJËVE?	
C. Mungesa e njohurive	D. Çështje kulturore/tradite
E. Mungesa e materialeve edukuese	F. Mungesa e kohës për të folur me pacientët
G. Niveli i edukimit të grave	H. Të tjera (specifiko)
22. PËR CILËN PREJ TEMAVE TË MËPOSHTME MBI USHQYERJEN KENI MË SHUMË INTERES NË PUNËN TUAJ (TË LEXOHEN):	
A. Ushqyerja me gji	B. Ushqyerja shtesë për fëmijët 6-24 muajsh
C. Ndjekja e rritjes sipas kurbave të OBSH	D. Ushqyerja në adoleshencë
E. Ushqyerja e gruas gjatë dhe pas	F. Ushqyerja në moshë adulte

23. CILA DO TË ISHTE PËR JU MENYRA MË E PËRSHTATSHME PËR RRRITJEN E NIVELIT TË AFTËSIVE DHE NJOHURIVE PËR TEMAT E MËSIPËRME?	
A. Trajnime teorike	B. Udhëzime/protokolle
C. Ëorkshope praktike	D. Materiale informuese të shkruara
E. Materiale vizuale	F. Pajisja me Internet në ambientet e punës
G. Të tjera (specifiko)	
24. KUR DUHET QË FËMIJA TË FILLOJË USHQYERJEN ME GJI? (TË LEXOHEN)	
A. Brenda orës së parë pas lindjes	B. Brenda 6 orëve pas lindjes
C. Brenda ditës së parë	D. Brenda ditës së dytë
E. Të tjera (Specifiko)	
25. SA KOHË DUHET TË VAZHDOHET USHQYERJA ME GJI?	
A. 1 muaj	B. 6 muaj
C. 12 muaj	D. 18 muaj
E. 24 muaj	F. Të tjera (specifiko)
26. PSE ËSHTË E RËNDËSISHME USHQYERJA VETËM ME GJI?	
A. Mbron fëmijët nga infeksionet	B. Gjiri është ushqimi ideal
C. Mbron nënën nga shtatzania	D. Krijon lidhje fizike fizike e shpirtërore mes nënës dhe foshnjës
E. Fëmija shton më mirë në peshë	
27. SA KOHË DUHET TË ZGJASE USHQYERJA VETËM ME GJI?	
A. 1 muaj	B. 3 muaj
C. 6 muaj	D. 9 muaj
E. Të tjera (specifiko)	
28. A E NJIHNI INICIATIVËN PËR SPITALET MIQ TË FËMIJËVE?	
A. Po	B. Jo (Shko tek pyetja 32)

29. NËSE PO, PËRSHKRUANI 3 NGA 10 HAPAT PËR NJË USHQYERJE TË SUKSESHME ME GJI.

(interviewuesi të mos lexojë hapat. Listohen vetëm për interviewuesin të 10 hapat):

Hapi 1: Të paturit e një politike të shkruar mbi të ushqyerin më gj, e cila është komunikuar në mënyrë rutine gjithë stafit të shëndetësisë

Hapi 2: Trajnimi i gjithë stafit të shëndetësisë mbi aftësitë e nevojshme për të zbatuar këtë politike.

Hapi 3: Informimi i të gjitha grave shtatzëna rreth përfitimeve dhe menaxhimit të të ushqyerit më gj.

Hapi 4: Ndihma e dhënë nënave që të ushqejnë me gj të porsalindurin që në orën e parë të jetës së tyre

Hapi 5: Demonstrimi nënave se si të ushqejne me gji, dhe se si të mirëmbajnë procesin e të

ushqyerit më gji edhe në rastin kur ato janë të ndara nga foshnjat e tyre

Hapi 6: Të mos u jepet foshnjeve ushqim ose lëngje përveçse qumësht gjiri, nëse nuk është

rekomanduar nga mjeku

Hapi 7: Praktikoni qëndrimin e nënës dhe fëmijës në të njëjtën dhomë 24 ore në ditë

Hapi 8: Inkurajimi i ushqyerjes me gji sipas dëshirës së fëmijës

Hapi 9 Mos përdorimi i biberonit për ushqyerjen e foshnjeve

Hapi 10 Nxitja e ngritja e grupeve mbështetëse të ushqyerit me gji dhe dërgimi i nënave në

këto grupe pas daljes nga spitali ose klinika

Cilat hapa u përshkruan?

30. PËRSHKRUANI ÇFARË I KËSHILLONI NËNAVE NË MBËSHTËTJE PËR VAZHDIMIN E USHQYERJES ME GJI (TË LEXOHEN):

A. Ta ushqejë foshnjën sipas kërkesës së tij	B. Të mbaje paster thithin
C. Të pijë jo më pak se dy litra lëngje në ditë	D. Ta pozicionojë si duhet foshnjën në gji
E. Të hajë më shumë ushqim, pra për dy	F. Të tjera (specifiko)

31. NË ÇFARË RASTESH DO TË REKOMANDONIT FILLIMIN E USHQYERJES ARTIFICIALE? (TË LEXOHEN)

A. Foshnja nuk shton në peshë	B. Nëna fillon punë
C. Qumështi i gjirit është i hollë	D. Analiza e qumështit të gjirit tregon cilësi jo të mirë dhe/ose infeksion
E. Të tjera (specifiko)	

32. CILAT JANË SHENJAT E BESUESHME QË FO SHNJA NUK PO MERR MJAFTUESHËM QUMËSHT GJIRI? (TË LEXOHEN)	
A. Mos shtimi në peshë	B. Urinimi i pakët
C. Fëmija qan shumë	D. Fëmija defekon rrallë e me sasi të pakët
E. Të tjera (specifiko)	
A. 3	B. 5
C. 7	D. Sipas kërkesës së tij
E. Të tjera (specifiko)	
34. PËR NËNAT QË NUK I U SHQEJNE DOT ME QUMËSHT GJIRI FOSHNJAT 0-6 MUAJSH ÇFARË USHQIMI JU REKOMANDONI SI ALTERNATIVE?	
A. Qumësht formule /artificial	B. Qumësht lope i pa pasterizuar
C. Qumësht dele	D. Qumësht kutie i pasterizuar
E. Të tjera (specifiko)	
35. KUR DUHET TË FILLOHET USHQYERJA PLOTËSUESE SIPAS OBSH?	
A. 4 muajsh	B. 5 muajsh
C. 6 muajsh	D. 7 muajsh
E. Nuk e di	F. Të tjera (specifiko)

36. CILËN NGA KËSHILLAT MË POSHTË DO T'I JEPNIT NËNAVE PËR FUTJEN E USHQIMEVE SHITESË NË FËMIJËT MBI 6 MUAJSH? ZGJIDHNI TË GJITHA PËRGGJIGJET QË MENDONI SI TË SAKTA (TË LEXOHEN)	
A. Dhënia vetëm e gjirit mjafton në këtë moshë	
B. Të ndërpresin dhënien e gjirit	
C. Të shtojnë ushqime solide sipas moshës	
D. Të ndryshojnë shpeshhtësinë e ushqyerjes plotësuese sipas moshës	
E. Bashkë me ushqimin shtesë të vazhdojnë njëherësh dhënien e gjirit	
F. Nuk e di	
A	B
C	D
E	F
37. CILËN NGA REKOMANDIMET MË POSHTË I JEPNI ZAKONISHT NËNAVE MBI MËNYRËN E SHITIMIT TË USHQIMEVE SOLIDE TEK FËMIJËT MBI 6 MUAJSH (TË LEXOHEN):	

- A. Të fillohet me lëng frutash
- B. Të fillohet me drithra
- C. Çdo ushqim i ri të fillohet me 1-2 luge çaji në ditë dhe të shtohet shkalle-shkalle brenda 1 jave
- D. Të insistohet në dhënien e ushqimit derisa ta mbarojë atë
- E. Të mos shtohen 2 ushqime të reja njëherësh
- F. Të respektohet oreksi i fëmijës
- G. Asnjërën

37. CILËN NGA REKOMANDIMET MË POSHTË I JEPNI ZAKONISHT NËNAVE MBI MËNYRËN E SHITIMIT TË USHQIMEVE SOLIDE TEK FËMIJËT MBI 6 MUAJSH **(TË LEXOHEN)**:

- A. Të fillohet me lëng frutash
- B. Të fillohet me drithra
- C. Çdo ushqim i ri të fillohet me 1-2 luge çaji në ditë dhe të shtohet shkalle-shkalle brenda 1 jave
- D. Të insistohet në dhënien e ushqimit derisa ta mbarojë atë
- E. Të mos shtohen 2 ushqime të reja njëherësh
- F. Të respektohet oreksi i fëmijës
- G. Asnjërën

A	B
C	D
E	F
G	

38. ÇFARË DO T'I KËSHILLONIT NËNAVE PËR MENYREN E TË USHQYERIT TË FËMIJËS MBI 6 MUAJSH? **(TË LEXOHEN)**

- A. Ta ushqejë fëmijën me biberon
- B. Ta ushqejë fëmijën me lugë
- C. Fëmija duhet të qëndrojë ulur në karriken e vet
- D. Fëmija duhet të ushqehet në këmbë
- E. Ushqyerja të jetë një moment i gëzueshëm ku të komunikohet me dashuri
- F. Nuk e di

A	B
C	D
E	F

39. PËRSHKRUANI REKOMANDIMET QË I JEPNI NËNAVE PËR USHQYERJEN KUR FEMIJA ËSHTË SËMURË (PËR INTERVISTUESIN: DIARREA, TEMPERATURE, ARI)	
A. Mos e ndërpri ushqyerjen me gji	B. Mos e ndërpri ushqyerjen e zakonshme
C. Shto marrjen e ushqimeve të lëngshme	D. Të pakësohet sasia e ushqimit të dhënë
E. Shto numrin e vakteve	F. Të tjera (specifiko)
40. A I KËSHILLONI NËNAT PËR USHQYERJEN E FËMIJËVE 3-5 VJ?	
A. Po	B. Jo (Shko tek pyetja 44)
42. A I KËSHILLONI NËNAT PËR USHQYERJEN E FËMIJËVE 6-14 VJ?	
A. Po	B. Jo (Shko tek pyetja 46)
43. NËSE PO, TREGONI KU I BAZONI KËTO KËSHILLA? (SPECIFIKO)	
44. ÇFARË MËNYRE KËSHILLIMI PËRDORNI MË NËNËN PËR LLOJIN DHE MËNYRËN E PËRGATITJES SË USHQIMEVE SHITESË?	
A. I jepni një fletëpalosje informuese	B. Bisedoni shkurt me to
C. E vizitoni në shtëpi ku i tregoni në praktikë mënyrën e përgatitjes	D. I thoni të veprojnë sipas traditës familjare
E. Të tjera (specifiko)	
45. ÇFARË KËSHILLA JEPNI ZAKONISHT PËR USHQYERJEN E GRAVE SHITAZËNA DHE NË LAK TACION?	
A. Të rrisin sasinë e ushqimit të marrë	B. Të rrisin sasinë e qumështit që përdorin
C. Të hanë më shumë ushqime proteinike	D. Të hanë më shumë ushqime të lëngshme
E. Të mos përdorin alkool/kafe/duhan	F. Të shtojnë përdorimin e ushqimeve të pasura me fibra
G. Të tjera (specifiko)	
46. A I PËRDORNI KURBAT E RITJES NË PUNËN TUAJ TË PËRDITSHME?	
A. Po	B. Jo (Shko tek pyetja 52)
47. NËSE PO, PËR ÇFARË PËRDOREN? (TË LEXOHEM)	
A. Për të matur gjatësinë e fëmijës	B. Për të matur peshën e fëmijës
C. Për të vlerësuar rritjen e fëmijës në dinamikë	D. Për të shënuar përimetrat e matur
48. JU LUTEM TREGONI SI E SHËNONI MOSHËN DHE PESHËN NË NJË KURBË RITJEJE (VLERËSIMI BËHET NGA INTERVISTUESI NË PRAKTIKË)	

(VLERËSIMI BËHET NGA INTERVISTUESI NË PRAKTIKË)

A. Saktë

B. Gabim

49. NË CILAT RASTE DO TË SHQETËSOHESHIT PËR ECURINË E FËMIJËS NGA PARAQITJA GRAFIKE E KURBAVE TË RITJES)

A. Kur kurba e fëmijës ndryshon me 2DS

B. Kur fëmija mbi 2 vjeç fillon të ndryshojë ritmin e rritjes

C. Kur kurba e fëmijës tregon për pakesim të ritmit të rritjes

D. Nuk e di

E. Të tjera (specifiko)

50. SI DO TA PËRKUFIZONI T ANEMINË NË PUNËN TUAJ? CILIN PËRCAKTIM APO CILËT PËRCAKTIME DO TË ZGJIDHNIT NGA LISTA E MËPOSHTME? **(TË LEXOHEM)**

A. Anemia shkaktohet vetëm nga mungesa e hekurit në dietë.

B. Është gjendja ku sasia e qelizave të kuqe të gjakut apo e hemoglobinës në gjak është nën normë.

C. Është gjendja ku aftësia e gjakut për të mbartur oksigjen pakësohet.

D. Është një gjendje që prek vetëm vegjetarianët.

A

B

C

D

Asnjë

51. CILAT BESONI SE JANË SHKAQET E ANEMISË? **(ZGJIDH NJË OSE MË SHUMË OPSIONE)**

A. Shtatzania

B. Kequshqyerja

C. Gjakderdhja e zgjatur

D. Gjendje e trashëguar

E. Nuk e di

F. Të tjera (Specifiko)

52. CILAT JANË SHENJAT D HE SIMPTOMAT E ANEMISË? **(ZGJIDH NJË OSE MË SHUMË OPSIONE)**

A. Zbehje/Zverdhje

B. Dobësi/Këputje

C. Lodhje

D. Zbehje e konjuktivave ose shtratit të thonjve

E. Uri për gjëra jo ushqimore (p.sh. ngrënie suvaje)

F. Marrje fryme

G. Prapambetje në peshë dhe gjatësi

H. Nuk e di

I. Të tjera (Përshkruaj)

53. ÇFARË MUND TË PARA NDALOJE ANEMINË? (ZGJIDH NJË OSE MË SHUMË OPSIONE)	
A. Ngrënia e shumtë e zarzavateve të gjelbra	B. Mishi i kuq dhe mishi i organeve
C. Shtesa hekuri me tableta	D. Mjekimi i krimbave të zorreve
E. Vetëm ushqim me gji për 6 muaj	F. Nuk e di
G. Faktorë të tjerë (Përshkruaj)	
54. NË CILAT RASTE DO TË KONTROLLONIT PËR ANEMI? (ZGJIDH NJË OSE MË SHUMË OPSIONE)	
A. Diarre	B. Dobësi/Këputje/Lodhje e shpejte
C. Shtatzani	D. Ulje oreksi
E. Statusi i ulet shoqëror-ekonomik	F. Prapambetje në peshë dhe gjatësi tek fëmijët
A. Statusi i ulet shoqëror-ekonomik	B. Prapambetje në peshë dhe gjatësi tek fëmijët
C. Rënie e papritur në peshë	D. Të tjera (Përshkruaj)
55. CILAT TESTE MUND TË PËRDOREN PËR TË NXJERRË NË PAH ANEMINË O SE SHKAQET QË ÇUAN TEK AJO? (ZGJIDH NJË OSE MË SHUMË OPSIONE)	
A. Përqëndrimi i hemoglobinës	B. Ferritina në serum
C. Testet e feçes për parazite	D. Testi për matjen e jodit në urinë
E. Të tjera (Përshkruaj)	
56. CILAT GRUPE JANË MË TË PREKSHËM NGA ANEMIA? (SHTJELLO: MOSHA, GJINIA DHE PERIUDHA TË JETËS) (ZGJIDH NJË OSE MË SHUMË OPSIONE)	
A. Fëmijët nga 0-6 muajsh	B. Fëmijët nga 1-5 vjeç
C. Fëmijët nga 6-12 muajsh	D. Vajzat adoleshente
E. Djemtë adoleshentë	F. Gratë shtatzane
G. Gratë që ushqejnë fëmijët me gji	H. Gra jo-shtatzane nga 15-49 vjeç
I. Burrat	J. Të moshuarit
K. TË TJERË (PËRSHKRUAJ)	
57. CILAT USHQIME JANË TË PASURA NË HEKUR? (ZGJIDH NJË OSE MË SHUMË OPSIONE)	
A. Zarzavatet e gjelbra dhe me gjethe (p.sh. spinaqi, lakra, brokoli, rrepa)	B. Arrat/lajthitë
C. Frutat e thata	D. Thjerrëzat dhe bimët bishtajore
E. Veza	F. Mishi i lopes, qingjit, gicit, derrit, pulës
G. Peshku	H. Mishi i organeve
I. Të tjera (Përshkruaj)	

58. CILAT METODA/USHQIME MUND TË NDIHMOJNË NË THITHJEN E HEKURIT? (ZGJIDH NJË OSE MË SHUMË OPSIONE)	
A. Gatimi	B. Fermentimi
C. Përdorimi i limonave dhe domateve	D. Përpunimi
E. Të tjera (Përshkruaj)	
59. CILAT USHQIME OSE PIJE MUND TË PENGOJNË THITHJEN E HEKURIT? (ZGJIDH NJË OSE MË SHUMË OPSIONE)	
A. Çaji	B. Kafeja
C. Bulmeti	D. Të tjera (Përshkruaj)
60. KUJT I JEPNI RECETA PËR PREPARATE HEKURI ? (ZGJIDH NJË OSE MË SHUMË OPSIONE)	
A. Grave jo-shtatzane nga 15-49 vjeç	B. Grave shtatzane
C. Fëmijëve nën 5 vjeç	D. Vetëm atyre që janë klinikisht të diagnostikuar me anemi
61. PREPARATE TË HEKURIT TË CILES FIRME/AVE FARMACEUTIKE REKOMANDONI ZAKONISHT NË RECETAT TUAJA?	
A JEPNI PREPARATE TË HEKURIT PËR TË PARANDALUAR ANEMINË:	
62. TEK FEMIJËT?	A. Po B. Jo
63. TEK GRATË JO SHTAZËNA?	A. Po B. Jo
64. TEK GRATË SHTATZËNA?	A. Po B. Jo
CILAVE PROTOKOLLEVE I REFEROHENI PËR TË PËRSHKRUAR DOZËN DHE KOHËZGJATJEN E MARRJES SË HEKURIT NËSE JANË ANEMIKË:	
65. FEMIJËT?	Sqaroni:
66. GRATË JO SHTAZËN A?	Sqaroni:
67. GRATË SHTATZËNA?	Sqaroni:
68. A JEPNI RECETA PËR SHTESA ME ACIDI FOLIK ?	
A. Po	B. Jo (Shko tek pyetja 72)
69. NEQOFTËSE PO, ZAKONISHT CILËN MARKE/CILËN FIRMË FARMACEUTIKE ?	
70. CILIT PROTOKOLL I REFEROHENI PËR REKOMANDIMIN E DOZËS DHE KOHËZGJATJEN E TRAJTIMIT ME ACID FOLIK PËR GRATË:	

71. CILAT JANË DISA SIMP TOMA QË PACIENTËT MUND TË HASIN GJATË MARRJES SË HEKURIT? (ZGJIDH NJË OSE MË SHUMË OPSIONE)	
A. Të qenurit kaps	B. Përzjerje
C. Dhimbje abdominale	D. Të tjera (Specifiko)
72. CILAT JANË ARSYET PR EJ TË CILAVE PACIENT ËT MUND TË NDALOJNË MARRJEN E HEKURIT? (ZGJIDH NJË OSE MË SHUMË OPSIONE)	
A. Reaksion alergjik	B. Simptoma të padëshiruara
C. Mungesë parash për të blere shtesat	D. Mbarimi i recetës
E. Asnje farmaci ose qendër shëndetësore afër	F. Pacienti ndjen se shtesat nuk po japin rezultat
G. Pacienti ndjen se shenjatat e anemisë janë zhdukur	H. TË TJERA (SPECIFIKO)
73. SA GJATË DO E JE PNIT ME RECETË MARRJEN E HEKURIT PËR NJE GRUA SHTATZANE? (ZGJIDH NJË OSE MË SHUMË OPSIONE)	
A. Gjatë gjithë shtatzanisë	B. 1 muaj
C. 2 muaj	D. 3 muaj
E. 4 muaj	F. 5-6 muaj
G. Derisa analizat të tregojnë se pacienti nuk është më anemik	H. Prej fillimit të 3 mujorit të dytë deri në fund të tremujorit të parë
I. Të tjera (Specifiko)	J. Nuk e di
74. NËSE NJË PACIENT ME ANEMI NUK PËRMIRËSOHET NGA TRAJTIMI, ÇFARË BËNI? (ZGJIDH NJË OPSION)	
A. Vazhdoni të rregulloni dozat e shtesave të hekurit	B. Referoni pacientin tek një specialist
C. Referoni pacientin tek një spital	D. Bëni teste të mëtejshme laboratorike
E. Nuk e di	F. Të tjera (specifiko):
75. KU I REFERONI PACIENTËT ANEMIKË QË NUK TREGOJNË PËRMIRËSIM EDHE GJATË TRAJTIMIT? (ZGJIDH NJË OPSION)	
A. Spitali i Qarkut (specialisti i Qarkut)	B. Specialisti në spitalin e Tiranës (QSUT)
C. Nuk e referoj	D. Të tjera (Specifiko)
76. CILAT JANË SHENJAT DHE SIMPTOMAT E I NFEKSIONIT ME PARAZITËT E ZORRËVE? (ZGJIDH NJË OSE MË SHUMË OPSIONE)	
A. Kruajtje dhe acarim në pikën e takimit të lekurës më token	B. Anemi
C. Dhimbje abdominale	D. Diarre
E. Humbje e oreksit	F. Humbje peshe
G. Prapambetje në peshë dhe gjatësi	H. Zhvillim mendor i prapambetur
I. Nuk e di	J. Shenja/Simptoma Të tjera:

KONSULTONI NË PUNËN TUAJ TË PËRDITSHME MANUALET E MËPOSHTËM:		
84. "Rekomandime mbi ushqimin e shëndetshëm në Shqipëri"	A. Po	B. Jo
85. "Udhëzimi Nr. 146 (11/04/2003) për Shëndetin Riprodhues"	A. Po	B. Jo
86. "Paketa bazë e shërbimeve në kujdesin shëndetësor parësor"	A. Po	B. Jo
87. "Menaxhimi i integruar i sëmundjeve të fëmijëve"	A. Po	B. Jo
88. "Rregullore e shërbimeve të shëndetit riprodhues në kujdesin shëndetësor parësor Nr.147 (11/04/2003)"	A. Po	B. Jo
89. "Kujdesi për Gratë Shtatzane dhe Ushqyerjen me Gji" (MSH, USAID, JSI/TASC)	A. Po	B. Jo
90. Lista e Barnave të Rimbursuara	A. Po	B. Jo
91. Protokollin për Përdorimin e Barnave të Rimbursuara	A. Po	B. Jo
92. Libri i Kodeve të ISKSH për Vizitat e Pacientëve dhe Gjendjen Shëndetësore	A. Po	B. Jo
93. Të tjera (Përshkruaj)		
94. SA ËSHTË AFËRSISHT POPULLATA E ZONËS TUAJ TË MBULIMIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN QËNDROR)		
95. AFËRSISHT SA PACIENTË KENI VIZITUAR NË 30 DITËT E FUNDIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE TË PACIENTIT)		
NGA KËTO PACIENTË:		
96. SA ISHIN GRA SHT ATZËNA?		
97. SA PREJ TYRE KËRKONIN KUJDES PARA LINDJES?		
98. SA ISHIN FËMIJË?		
99. SA FËMIJË NËN 5 VJEÇ KISHIN NIVELIN E HB NËN 110G/L NË 30 DITËT E FUNDIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE PEDIA TRIKE DHE NË DOSJEN E PACIENTIT)		

100. SA FËMIJË NGA MOSHA 6-11 VJEÇARE KISHIN NIVELIN E HB NËN 115G/L NË 30 DITËT E FUNDIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE PEDIATRIKE DHE NË DOSJEN E PACIENTIT)
101. SA FËMIJË NGA MOSHA 12-14 VJEÇARE KISHIN NIVELIN E HB NËN 120G/L NË 30 DITËT E FUNDIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE PEDIA TRIKE DHE NË DOSJEN E PACIENTIT)
102. SA GRA JO-SHTATZANE NGA MOSHA 15 -49 VJEÇARE KISHIN NIVELIN E HB NËN 120G/L NË 30 DITËT E FUNDIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE TË PACIENTIT DHE NË DOSJEN E PACIENTIT)
103. SA GRA SHTATZANE NGA MOSHA 15-49 VJEÇARE KISHIN NIVELIN E HB NËN 110G/L NË 30 DITËT E FUNDIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE TË GRAVE SHTATZANE DHE NË DOSJEN E PACIENTIT)
104. SA PACIENTË JANË DIA GHOSTIKUAR ME TALASEMI NË 6 MUAJT E FUNDIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE TË PA CIENTIT DHE NË RREGJISTRIN E SEMUNDJEVE KRONIKE)
105. SA FËMIJË NËN MOSHËN 5 VJEÇARE ISHIN POZITIVË PËR PARAZITËT E ZORRËVE NË TESTET E FEÇEVE NË 30 DITËT E FUNDIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE PEDIATRIKE DHE NË DOSJEN E PACIENTIT)
106. SA FËMIJË NGA MOSHA 6-14 VJEÇARE ISHIN POZITIVË PËR PARAZITET E ZORREVE NË TESTET E FEÇEVE NË 30 DITËT E FUNDIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE PEDIATRIKE DHE NË DOSJEN E PACIENTIT)
107. SA GRA JO-SHTATZANE NGA MOSHA 15-49 VJEÇARE ISHIN POSITIVE PËR PARAZITET E ZORRËVE NË TESTET E FEÇEVE NË 30 DITËT E FUNDIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE TË PACIENTIT D HE NË DOSJEN E PACIENTIT)
108. SA GRA SHTATZANE N GA MOSHA 15-49 VJEÇARE ISHIN POSITIVE PËR PARAZITË TË ZORRËVE NË TESTET E FEÇEVE NË 30 DITËT E FUNDIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE TË GRAVE SHTAT ZANE DHE NË DOSJEN E PACIENTIT)
109. SA FËMIJËVE NËN MOSHËN 5 VJEÇARE JU DHANË TABLETA PËR HEQJEN E PARAZITËVE NË 30 DITËT E FUNDIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE PEDIATRIKE DHE NË DOSJEN E PACIENTIT)

110. SA FËMIJËVE NGA MOSHA 6-14 VJEÇARE JU DHANË TABLETA PËR HEQJEN E PARAZITËVE NË 30 DITËT E FUNDIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE PEDIATRIKE DHE NË DOSJEN E PACIENTIT)

111. SA GRAVE JO-SHTATZANE NGA MOSHA 15-49 VJEÇARE JU DHANË TABLETA PËR HEQJEN E PARAZITËVE NË 30 DITËT E FUNDIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE TË PACIENTIT DHE NË DOSJEN E PACIENTIT)

112. SA GRAVE SHTATZANE NGA MOSHA 15-49 VJEÇARE JU DHANË TABLETA

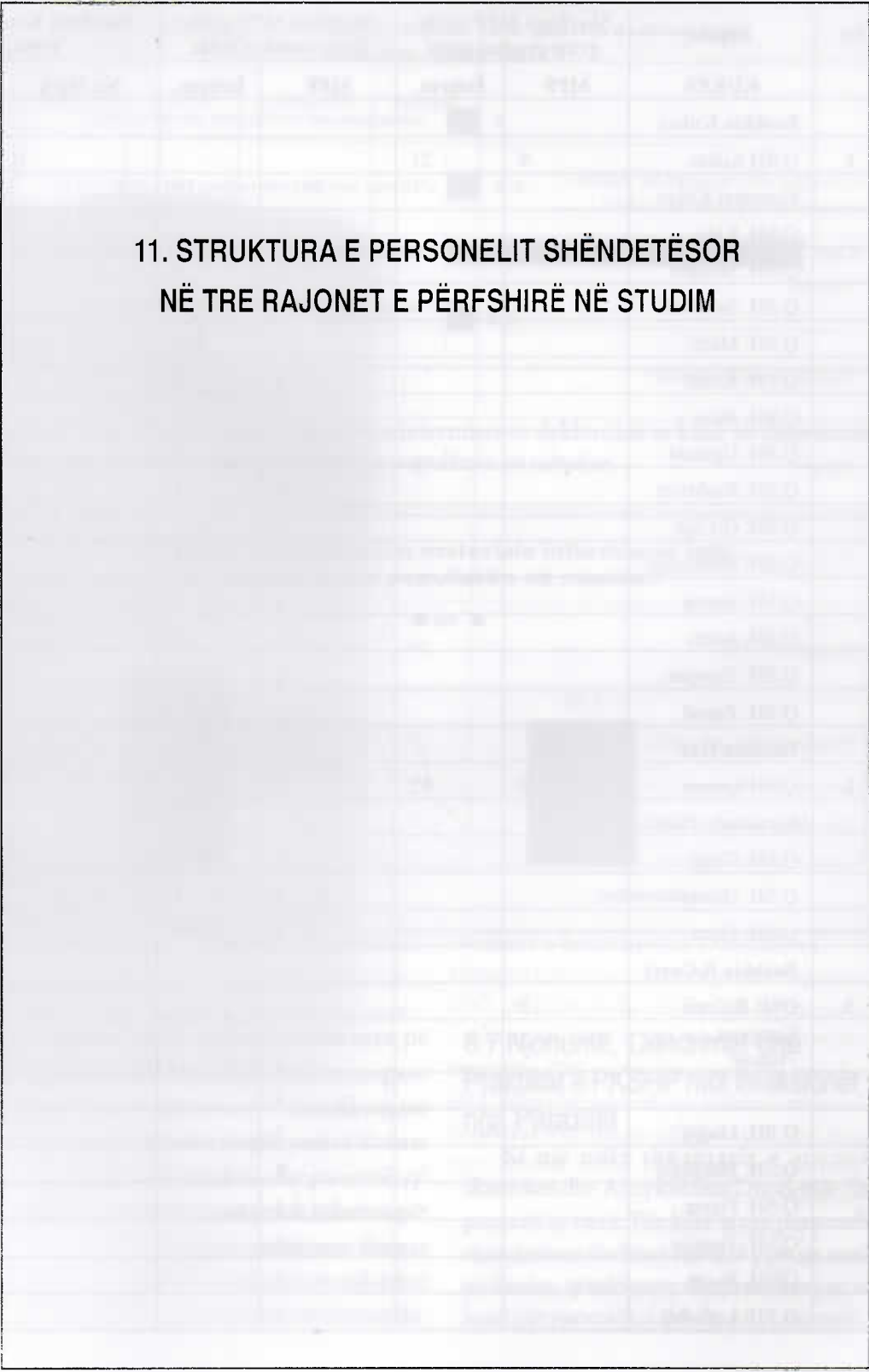
PËR HEQJEN E PARAZITËVE NË 30 DITËT E FUNDIT? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE TË GRAVE SH TATZANE DHE NË DOSJEN E PACIENTIT)

113. MESATARISHT, SA VIZITA PARA LINDJES KRYE JNE GRATË SHTATZANE? (GJENDET NË RREGJISTRIN E VIZITAVE TË GRAVE SHTATZANE DHE NË DOSJEN E PACIENTIT)

Faleminderit që morët pjesë në këtë intervistë. Jemi shumë mirënjohës për kontributin tuaj në këtë studim. Tani do t'ju lëmë disa fletushka informuese mbi aneminë dhe hekurin.

FUNDI I INTERVISTËS

**11. STRUKTURA E PERSONELIT SHËNDETËSOR
NË TRE RAJONET E PËRFSHIRË NË STUDIM**

Nr.	Rajoni	Sherbimi MPF gjithe grup-moshat qytet		Sherbimi MPF gjithe grup-moshat fshat		Sherbimi Konsultor i Femijes	
		MPF	Inferm.	MPF	Inferm.	Nr. Mjek	Nr.
	KUKES						
	Bashkia Kukës						
1	Q.SH Kukës	9	21			0	
	Komunat Kukës						
	Q.SH. Kalis			0	6		
	Q.SH. Shtiqen			2	8		
	Q.SH. Terthore			2	10		
	Q.SH. Malzi			1	18		
	Q.SH. Kolsh			1	7		
	Q.SH. Bicaj			3	20		
	Q.SH. Ujmisht			1	8		
	Q.SH. Bushtrice			1	7		
	Q.SH. G-Caje			0	7		
	Q.SH. Shishtavec			2	13		
	Q.SH. Surroj			1	5		
	Q.SH. Arren			0	3		
	Q.SH. Topojan			1	5		
	Q.SH. Zapod			1	8		
	Bashkia Has						
2	Q.SH Krume	3	12			0	
	Komunat e Hasit						
	Q.SH. Golaj			3	16		
	Q.SH. Gjinaj			1	5		
	Q.SH. Fajza			2	10		
	Bashkia B.Curri						
3	QSH.B.Curri	3					
	Komunat Tropoje						
	--			1			
	Q.SH. Llugaj			1			
	Q.SH. Margegaj			1			
	Q.SH. Fierze			1			
	Q.SH. Tropoje			3			
	Q.SH. Bujan			2			
	Q.SH. Lekbibaj			1			

Sherbimi i Konsultorit te Gruas		Sherbimi i Specializuar		Laborator		Nr. TOTAL	Nr. TOTAL
Nr. Mjek	Nr. Inf	Nr. Mjek	Nr. Inf	mjek	laborant	Mjek	Infermiere
0	5	0	0	0	1	9	36
						0	6
						2	8
						2	10
						1	18
						1	7
						3	20
						1	8
						1	7
						0	7
						2	13
						1	5
						0	3
						1	5
						1	8
0	1	0	0	0	0	3	14
						3	16
						1	5
						2	10
						3	0
						1	0
						1	0
						1	0
						1	0
						3	0
						2	0
						1	0

Rajoni	Sherb. MPF 0-14 vj		Sherb. MPF >14 vj		Sherb. MPF gj.m. qytet		Sherb. MPF gj.m. fshat	
	MPF	Inferm.	MPF	Inferm.	MPF	Inferm.	MPF	Inferm.
Bashkia Shkoder								
Q.SH. Nr.1	4	4	7	7	1	1		
Q.SH. Nr.2	3	4	7	7	0	0		
Q.SH. Nr.3	4	4	6	6	0	0		
Q.SH. Nr.4	3	4	6	6	0	0		
Komunat Shkoder								
Q.SH. Postribe							3	
Q.SH. Pult							1	
Q.SH. Shosh							1	
Q.SH. Shale							1	
Q.SH. Shllak							1	
Q.SH. Gur I Zi							3	
Q.SH. Vig Mnele							0	
Q.SH. Hajmel							2	
Q.SH. Bushat							6	
Q.SH. Berdice							3	
Q.SH. Velipoje							3	
Q.SH. Dajc							3	
Q.SH. Ana e Malit							2	
Q.SH. Rrethinat							6	
Q.SH. Temal							1	
Q.SH. Barbullush							2	
Bashkia Vau Dejes								
Q.SH. Vau Dejes	0	0	0	0	4	4		
Bashkia Koplík (M.Madhe)								
Q.SH. Koplík	0	0	0	0	3	3		
Komunat M. Madhe								
Q.SH. Qender							2	
Q.SH. Kelmend							1	
Q.SH. Kastrat							4	
Q.SH. Shkrel							3	
Q.SH. Gruemire							4	
Bashkia Puke								
Q.SH. Puke	1	1	2	2	0	0		
Bashkia F. Arrez								
Q.SH. F. Arrez	0	0	0	0	3	3		
Komunat Puke								
Q.SH. Qerret							1	
Q.SH. Qelez							1	
Q.SH. Gjogjan							1	
Q.SH. Fierze							1	
Q.SH. Iballe							1	
Q.SH. Blerim							1	
Q.SH. Qaf Mali							1	
Q.SH. Rrape							1	

Sherbimi i Konsultorit te Femijes		Sherbimi i Konsultorit te Gruas		Sherbimi i Specializuar		Inferm. tjere	TOTAL	TOTAL
Mjek	Nr. Inf	Nr. Mjek	Nr. Inf	Nr. Mjek	Nr. Inf		MJEK	INFERM
1	7	0	2	0	0	11	13	32
1	9	1	2	0	0	12	12	34
0	9	0	3	0	0	8	10	30
1	8	1	2	0	0	7	11	27
				0	0	19	3	22
				0	0	7	1	8
				0	0	2	1	3
				0	0	7	1	8
				0	0	5	1	6
				0	0	9	3	13
				0	0	3	0	4
				0	0	8	2	10
				0	0	21	6	27
				0	0	11	3	14
				0	0	9	3	11
				0	0	11	3	14
				0	0	10	2	13
				0	0	21	6	29
				0	0	7	1	8
				0	0	4	2	6
0	0	0	0	0	0	18	4	22
0	1	0	0	0	0	3	3	7
				0	0	9	2	11
				0	0	11	1	11
				0	0	19	4	20
				0	0	13	3	16
				0	0	22	4	27
0	3	0	2	0	0	8	3	16
0	2	0	1	0	0	19	3	26
				0	0	19	1	20
				0	0	14	1	15
				0	0	19	1	21
				0	0	9	1	10
				0	0	17	1	18
				0	0	9	1	10
				0	0	12	1	13
				0	0	7	1	8

RAJONI	
TIRANE	MJEKË
Zona Peri-urbane	
	22
Paskuqan	13

Rrethi/Zona	Numri i QS
Kukës	15
Has	4
Tropojë	8
Shkodër	21
Malësi e Madhe	6
Pukë	10
Kamzë	2
Paskuqan	1

TOTAL	
INFIRMIERE	Q.SH.
45	2
22	1

Numri i Mjekëve	Numri i Infermiereve
25	161
9	45
13	-
88	341
17	92
14	157
22	45
13	22

2 . Referencat

- Abramson, J. H. (2004). WINPEPI (PEPI-for-Windows): Computer programs for epidemiologists.
- Burazeri, G., Goda, A., Sulo, G., Stefa, J., Kark, J. D. (2007). The health effects of emigration on those who remain at home. *International Journal of Epidemiology*, 36, 1265–1272.
- INSTAT (2005). *Albania in figures*. Institute of Statistics. Tirana: Albania.
- INSTAT (2009). *Population of Albania*. Institute of Statistics. Tirana: Albania.
- INSTAT (2010). *Albania Demographic and Health Survey 2008-09*. Tirana, Albania: Institute of Statistics, Institute of Public Health and ICF Macro.
- Kakarriqi, E. (2002). *Epidemiological background of infectious diseases in Albania*. Tirana, Albania.
- MoH (2002). *10 year development strategy of the Albanian health system*. Tirana, Albania: Albanian Ministry of Health. .
- MoH (2004). *Public Health and Health Promotion Strategy: Towards a healthy country with healthy people*. Ministry of Health of the Republic of Albania. Tirana: Albania.
- MoH (2007). *Health system strategy 2007-2013*. Ministry of Health of the Republic of Albania. Tirana: Albania.
- MoH (2009). *An overview of the health care system in Albania. Some performance indicators*. Tirana, Albania.
- MSh (2009). Urdher i Ministrise se Shendetesise, Nr. 95, datë 16.02.2009.
- MSh (2010). Urdher i Ministrise se Shendetesise Nr. 429 dt. 26-07-2010 “Per standardizimin e sherbimit laboratorik ne poliklinika dhe qendra shendetesore”
- Nuri, B., Tragakes, E. (2002). *Health care systems in transition: Albania*. Copenhagen: European Observatory on Health Care Systems.
- Rechel, B., McKee, M. (2003). *Healing the crisis: a prescription for public health action in South Eastern Europe*. New York: Open Society Institute Press.
- UNDP (2000). *Albanian human development report 2000*. United Nations Development Program. Tirana: Albania. .

UNDP (2004). *Common country assessment: Albania 2004*. Tirana: Albania.

VKM (2006). 857, datë 20.12.2006.

VKM (2010). VKM Nr. 520 dt. 9-6-2010 "Per disa ndryshime ne VKM Nr. 857"
dt. 20-12-2006.

WHO (1991). *International code of marketing of breast-milk substitutes*. Geneva: World
Health Organization.

WHO (2004). *Leadership and governance in the health sector*. Geneva: Switzerland.: World
Health Organization.

WHO (2009). *European Health for All database (HFA-DB)*. Copenhagen, WHO
Regional Office for Europe.

Institute of public health bulletin